

ideal ailə... Bu, hər bir şüurlu insa-nın arzu edəcəyi bir ailə formasıdır. Bu bizim ata öyüdümüz, ana südündən aldiğimiz ilk mənəvi qida-dir. Bu bizim evliliyə qədəm qoydu-ğumuz an böyüklerimizdən aldiğimiz xeyir-duamızdır. Yaşadığımız hər yerdə- kiçik kənddən tutmuş böyük şəhərədək, hörmət, izzətimizdir. Bizi-m kimliyimizi, əsl-nəcabətimizi, ənənəvi dəyərlərimizi, milli mental-i-tetimizi təsdiq edən amildir. Cəmiyyətdə mövqeyimiz, ümumilikdə isə dövlətimizə kənardan verilən qiy-mətdir. Axi ideal ailənin fəndləri həm də mənsub olduqları dövlətin ideal vəziyyətə gəlmə səbəbidir.

Anam deyirdi ki...

Belə isə əsl səhbətə keçmək istəyirəm. Bu barədə fikirlərimi yazmaq üçün istinad-gahım iller öncə anamla olan səhbətim əsa-sında keçmişlə bu gürümüzün müqayisəsi olacaq. Müasir dövrümüzdə ideal ailələr bar-maqla sayılırsa, keçmişlərde bu hal ideal ol-mayan ailələr üçün belə idi. Çünkü bəzi mü-sirlerin bəyənmediyi o ailələrdə böyüyün ki-ciyə, kiçiyin böyüyə hörməti sonsuz idi.

Anam deyirdi: ata, yox, deyəndə onun sözü çevriləmirdi ki, niyə yox? İstədiyimizi analarımıza anlatmaqla atamıza çatdırırdıq. O da atamıza söyləyər, məsləhət bilseydilər, rəvə görərdilər. Beləliklə, ata-anayla övlad arasında pərdə yaranardı. Bu arada, pərdə bu pəncərədən asılan pər-də deyil ha, o pərdə abır-həyadan, hörmətdən olur-du, gözə görünən deyildi, hiss edilən, yaşanan idi.

Ev sözsüz, gor əzabsız olmaz, deyib atalarımız. Evlərimizdə bir söz olanda onu çox böyütməzdik, biri-miz od olanda, o birimiz su olardıq, heçnə olmayıbmış kimi davranardıq. Evin ki-şisi içəri girəndə ayağa qalxar, yer göstərər, qullu-ğunda dayanardıq. Bunları da övladlarımız gördü, götürdü. Ailə bir yere yi-ğışmayınca süfrə açılmaz-di. Süfrə başında da hər kəsin yeri bəlli olardı, hərəkəti bəlli olardı.

Qayınatımızla, qayınanamızla, bal-dız, qayınımızla bir evdə yaşamışq. Hər kəsin bir-birinə böyük hörməti olub, hər kəs bir-birinin yerini bilib. Qonaqlı-qaralı olmuşuq, evin işini bir-birimizin üstünə atmamışq. Birgə, deyə-gülə hər bir işi yerinə yetirmişik. Uşaqlarımızı da birlik-də böyütmişük, neçə deyərlər, qaynamışq, qarışmışq. Mən demirəm ki, sözü-müz olmayıb. Bunu desəm də mənə inan-an olmaz, olub. Amma biz o söz-səhbəti böyütməmişik, bir-birimizi başa düşüb bağışlamışq. Bağışlamaq da ən böyük mənəniyyətdir, bunu bilərsən.

İnanırsan, bala, qayınatam evə girəndə neçə həyecanla ayağa qalxmaq istəmişəm-sə, dəfələrlə az qalıb uşaqlı qucağımdan dű-şə. Rəhmətlik yoldaşımısa bir dəfə də olsun ata-anasının yanında uşaqlarımızı qucağına götürmədi, onlarla əməlli-başlı danışmadı. Qayınanam söz-səhbəti sevməyən adam idi. İstəməzdi ki, evdə kiçik bir sözdən inciklik yaransın. Mənim de, qızlarının da yerini yax-şı müyyənənşdirirdi. Onun bu xasiyyətinə hörmət əlaməti olaraq bizlər də öz yerimizi bilir, hərəkətimizi, davranımızı nəzarətde saxlayırdıq. Bütün bunları isə evimizdə bö-yüdüyümüz qızımız, oğlumuz göründü, bu tərbiyə altında yetişdilər. Onlar da təbii ki, gördüklerini öz ailələrində tətbiq edirdilər.

O vaxtlar toyalar indiki kimi restoranlarda keçirilmirdi. Elə gözəl həyat toyları təşkil olunurdı ki, illərlə onun xoş xatirələri yaddaş-lardan silinmirdi. Bütün el, qohum-qonşu, uşaqlıq bir araya gələrdi, halay vurub rəqs edərdi. İki cür yemək hazırlanardı, indiki kimi israfçılıq baş alıb getmirdi. Hami bu

iDEAL AİLƏ: kaş ki...

müz qohum-əqraba evində keçərdi, sevinci-mizi paylaştıq, kədərimizi bölüşərdik. İndi ən yaxın xəstə qohumunu yoluxmayanları tanıyırıam. İdeal ailəni tək nənə-baba, ata-ana, baci-qardaş formalasdırmır ki... İdeal ailəni yuxarıda sadaladığım faktorlar yarada, ya da məhv edə bilər.

Dırnaqarası müasirlik

Anamla səhbətim nə qədər maraqlı keçmişdə, bir neçə saatın ötdüyünü fərqli etməmişdim. Onu qucaqlayıb öpmüşdüm. Həqiqətən də anam dediklərinin hər birində haq-lı, hem də çox haqlı idi. O vaxt çox valideyn övladını o ruhda tərbiye edirdi.

İndi də əksər ailələrimizdə ailə dəyərlərimiz qorunur, ona hörmətlə yanaşılır. Biz azerbaycanlıyız, bizim qədim ailə mədəniyyətimize, adət-ənənələrimiz var, başqa cür ola da bilməz. Lakin gelin onu da etiraf edək ki, ailə dəyərlərimizə dırnaqarası müasirlik qatanlar da az deyil. Məsələn, indi elə gənc-lərimiz var ki, evlənməmişdən əvvəl qız oğ-lan qarşısında şərt qoyur: biz ata-ananla bir yerdə yaşamayaçaq, ayrı yaşamalıyıq. Bax, yeni qurulan bu ailədə artıq ideal ailə rüşeyimi cürcəmədən məhv edilir. Və yaxud ikinci bir misal. Yeni ailə qurulur, ata-anayla birgə yaşayırlar. Təzə gelin seher saat 11-de oyanır, "sabahınız xeyir", "gəcəniz xeyir qalsın" sözü, ümumuyyətlə, leksikologiya-sında yoxdur, qayınata, qayınana otağı da-xil olanda ayağa qalxmaq mədəniyyəti yoxdur, ailə birgə çay masasına əyləşəndə tele-

fon əlində sosial şəbəkələrdə səyahətdədir, evə qonaq gələndə onun əvəzinə qayınana çay hazırlamaq barədə düşünür, qonağı yola salmaq kimi mədəni davranış ona yaddır, harasa qonaq gedəndə yene də xoşagəlmə-yən hərəkətləri ilə böyüklerini utandırır, zaman keçir, ana olur, səsini başına ataraq ətrafdakılara sayqınlıq əlaməti olaraq uşağın sevələyir, bəzən hırsınır, qayınatanın, yaxud qayınananın adını verdiyi nəvəsini gözünün qabağında təhqirəmiz sözlərə söyür, döyür.

Belə misalları tek qadın üçün yox, həmçinin kişi üçün də yeterince çəkmək olar. Bəzən qızın ata-anası, baci-qardaşı onlara qonaq gəlir, kürəkən sosial şəbəkələrdən ayrılib başını yuxarı qaldırmır, qayınata-qayınanın yanında uşağını göye elə atıb-tutur ki, deyirsən uşaq indice düşüb parçalanacaq. Az sonra cibindən siqaret çıxarıb, yoldaşına, ay qız, ordan külqəbi getir deyib, siqareti alişdirir. Çok keçmir, yaxşı, siz oturun, men gedim, bir fırınım, gelim, deyir və evdə qonaq olduğu halda evi tərk edir. Qonaq gedir, o, gelib çıxmır ki, çıxmır.

Bəzi yeni qurulan ailələr isə yuxarıda qeyd etdiyim kimi ayrı yaşamağı seçirlər. Yeni qurulan ailənin sərbəst yox, en azından 1-2 il qayınata-qayınana yanında yaşaması onlara aile qayda-qanunlarını xeyli öyrəmiş olur. Onlar bununla təcrübə qazanır, başqa evə çıxanda bir o qədər problemlə üzləşmirlər.

"Kaş ki"lər...

Bütün bu səhbətlər düşüncəmdə o qədər "kaş ki"lər yaradır ki... Keşmiş yadına salıb deyirəm ki, kaş ki, ailə çox böyük ola. Böyük bir masanın etrafında en azından 8-10 stul qoyula. Nənə-baba, ata-ana, baci-qardaş burada bir araya yığıla. Hami bir-birinə can deyə, can eşidə. Kaş ki, nənə-analarımızın dediklərinin en yaxşları ailələrdə ola. Kaş ki, ailəde hər kəs bir-birin yerini bili, ona hörmətlə yanaşa. Analar gəlinlərini doğma qızları, kürəkənləri isə oğulları olaraq qəbul edələr, gəlinlər, kürəkənlər də qayınata, qayınanalarını doğma valideynləri bileyələr. Kaş ki, telefon əlliində sosial şəbəkələrə daxil olub orada başını qataraq evdəki uşaqlarına saatlarla vaxt ayırmayan valideynlər olmaya. Kaş ki, qayınata, qayınana, baci-qardaş "bu gün sizə qonaq gələcəyik" deyəndə üzər turşumaya, "eyy" sözü dili gəlməyə.

Kaş ki bəzi ailələrdə qız övladı dünyaya gələndə atalar kədərdən dostlarını başlarına yiğib sərəxşluq etməyələr. Kaş ki, cəmiyyətizim müasirleşdikcə, adət-ənənələrimiz iti-rilməyə, qorunub saxlama. Məhz bu zaman ideal ailədən danışmaq olar...

Ideal ailə-bunu kim istəməz ki? Kim "kaş ki mənim də belə ailəm olsun", - deməz. Belə isə ideal ailə formulunu qoruyaq, ailələrimizə tətbiq edək ki, ailə dəyərlərimizi də ya-sada bilək. İnanın, nə qədər müasirleşsək də, keçmişə müraciət etmək, o əmnənələri yaşatmaq bizi hər zaman hörməli, saygılı edər.

Mətanət Məmmədova